

ΗΛΙΟΣ ΚΑΙ ΣΕΛΗΝΗ, ΦΩΣ ΑΙΩΝΙΟ

Ένα από τα πυθαγόρεια ζεύγη αντιθέτων είναι το φως και το σκοτάδι, Στην αρχαία ελληνική φιλοσοφία τα ζεύγη των αντιθέτων (άρρεν- θήλυ, ηρεμούν – κινούμενο, ευθύ – καμπύλο, δεξιό-αριστερό κ.τ.λ.), παρέχουν την αρμονία του σύμπαντος. Σε κάθε θρησκεία όμως υπάρχει η αντίθεση φως - σκοτάδι η οποία και καλείται να αποσυμβολιστεί με διάφορους τρόπους Μην ξεχνάμε ότι στην περίπτωση του χριστιανισμού ο Θεός είναι το «Φως» και αυτό είναι κάτι που συναντάμε σ πλήθος άλλως θρησκειών, στις οποίες το φως έχει τη μορφή του ηλίου.

Η λατρεία της πανάρχαιας θεότητας του ήλιου δεν περιοριζόταν μόνο στην Ηλιόπολη της Αιγύπτου: ο θεός Ήλιος δάνειζε το όνομά του στους φαραώ, που μετονομάζονταν σε Γιοι του Ρα. Καθώς λοιπόν ο ήλιος είναι η ζωοδότρα δύναμη του κόσμου, πολύ βολικά ο Ρα ήταν και ο θεός δημιουργός. Αντίθετα με άλλες θρησκείες που το μέσο μεταφοράς είναι το άρμα, στην Αίγυπτο το αγαπημένο του μέσο μεταφοράς ήταν το πλοίο, το οποίο δεν το χρησιμοποιούσε μόνο για τις ουράνιες μετακινήσεις του, αλλά και για την καταβύθισή του στον κάτω κόσμο τη νύχτα. Ο Ρα μάλιστα αναγεννιόταν κάθε μέρα, όμοια με τον ήλιο.

Το πότε ή σε ποιο έθνος εμφανίστηκε για πρώτη φορά αυτή η θρησκεία έχει χαθεί πλέον στο λαβύρινθο του μη καταγεγραμμένου χρόνου. Συνήθως αποδίδεται εκτός από τους αρχαίους Αιγυπτίους, στους Βαβυλώνιους και Χαλδαίους και αργότερα κατέληξε σε ένα σύστημα που ρυθμίζεται από την ορατή κίνηση του ήλιου δια μέσου των δώδεκα αστερισμών του ζωδιακού κύκλου από τον Ζωροάστρη, το νομοδότη της Περσίας, από την οποία ο Πυθαγόρας το έφερε

στην Ελλάδα. Η λατρεία του ήλιου ως ορατός εκπρόσωπος της μεγάλης και αόρατης πρώτης αιτίας, του “Άπειρου Χρόνου”, απλώθηκε σε μεγάλο μέρος της Ασίας και της Αφρικής και από εκεί στην Ελλάδα και τη Ρώμη, μέχρι και την αρχαία Γαλατία, τη Βρετανία και την Ιρλανδία.

Στην αρχαία Ελλάδα, ο ήλιος αρχικά εμφανίζεται ως αυτόνομη θεότητα.

*Μα πάλε δεν τους γλύτωσε, κι αν το ποθούσε, εκείνους,
τι από δική τους χάρηκαν οι κούφιοι αμυαλωσύνη,
του Ήλιου του Υπερίονα σαν έφαγαν τα βόδια,
κι αυτός τους πήρε τη γλυκιά του γυρισμού τους μέρα*

μας πληροφορεί ο Όμηρος στην Οδύσσεια, αναφερόμενος στην απώλεια των συντρόφων του Οδυσσέα, ενώ στην Ιλιάδα λέει:

*Δία πατέρα, δοξαστέ, μεγάλε, όπου δεσπάζεις
από την Ίδην, κι Ήλιε, που ακούς και βλέπεις όλα,*

Παρόλα αυτά ο Απόλλων θα συνδεθεί με τον Ήλιο μέχρι τους Ελληνιστικούς χρόνους θρησκευτικά. Το επίθετό του Φοίβος αποδόθηκε αργότερα από τους Λατίνους ποιητές και στον θεό Ήλιο Σολ.

Στην ελληνική μυθολογία λοιπόν, ο θεός Απόλλωνας, γιος του Δία, καβαλούσε το άρμα του και διέτρεχε κάθε μέρα τον ουρανό φέρνοντας το φως στην οικουμένη. Ο ακτινοβόλος Απόλλωνας δεν αντιπροσώπευε βέβαια μόνο τον ζωοδότη ήλιο, αλλά έγινε προσδευτικά και θεός της μουσικής, της λογικής και του Λόγου εν γένει. Στη «Γέννηση της Τραγωδίας» μάλιστα ο γερμανός φιλόσοφος του 19ου αιώνα Φρίντριχ Νίτσε αναγνωρίζει στον ρόλο του Απόλλωνα την τάση να

χαλιναγωγεί το παράλογο, φέρνοντας την πειθαρχία και την τάξη στην ανθρώπινη συλλογιστική. Αυτό κι αν ήταν έργο για έναν θεό που περνούσε τη μέρα του καβάλα στο φτερωτό του άρμα!

Δεν υπάρχει πολιτισμός και θρησκεία όπου ο ήλιος δεν έχει θέση και αποσυμβολισμό. Στους Αζτέκους, ο θεός του ηλίου είχε διπλή ιδιότητα, ήταν και θεός του πολέμου, ενσαρκώνοντας τη δομή μιας κοινωνίας που τοποθετούσε τον πόλεμο στις πρώτες τάξεις. Οι Αζτέκοι πίστευαν ότι οι νεκροί πολεμιστές τους μετενσαρκώνονταν σε πουλιά, γι' αυτό και οι αναπαραστάσεις του ηλίου θυμίζουν πουλί με πολύχρωμα φτερά. Ο θεός του ηλίου λοιπόν, που βρισκόταν σε συνεχή μάχη με το σκότος, απαιτούσε αίμα από ανθρώπινες καρδιές για να τραφεί και να εξασφαλιστεί έτσι η επιβίωσή του. Για να μην πεθάνει λοιπόν οι οπαδοί του θεού ήλιου θυσίαζαν ανθρώπους στο όνομά του...

Στην κινεζική παράδοση υπήρχαν 10 ήλιοι στον ουρανό που ταξίδευαν ανεξάρτητα ο ένας από τον άλλο, πάντα με τη συνοδεία της μητέρας τους, μέχρι που μια μέρα αποφάσισαν να εμφανιστούν στον ουρανό την ίδια στιγμή. Η ζέστη και η λάμψη ωστόσο από την ταυτόχρονη παρουσία τους στον ουρανό ήταν τόσο έντονη και αφόρητη που ο πατέρας τους παρήγγειλε στους ήλιους να συγκρατηθούν. Δεν υπάκουσαν όμως στον πατέρα τους κι εκείνος έστειλε έναν τοξότη να σκοτώσει τους άτακτους ήλιους, αφήνοντας μόνον έναν. Δεν μπορούμε να μην αναλογιστούμε τον μύθο του Φαέθοντα που λόγω ύβρεως καταστράφηκε από τον Ήλιο με τη μορφή του Απόλλωνα (Απόλλων, ο Απολλύων, αυτός που καταστρέφει).

Οι Ινουίτ, οι αυτόχθονες της Αλάσκας, της Γροιλανδίας και του Αρκτικού Κύκλου, εξηγούν την ύπαρξη του ήλιου και της σελήνης μέσω του θρύλου του θεού της σελήνης Anningan και της αδερφής του, θεότητας του ήλιου, Malina. Οι δύο θεότητες ζούσαν μαζί αρμονικά, μέχρι που μια μέρα, όπως συμβαίνει σε όλα τα αδέρφια, τσακώθηκαν, κυνηγώντας ο ένας την άλλη. Εξαιτίας λοιπόν του συνεχούς κυνηγητού τους, ο Anningan παραμελεί τη διατροφή του και γίνεται ολοένα και πιο αδύνατος, κάτι που εξηγεί τις φάσεις της σελήνης. Όταν το φεγγάρι εξαφανίζεται από τον ουρανό, οι Ινουίτ πιστεύουν ότι ο Anningan έχει πάει επιτέλους για φαγητό. Όταν επιστρέφει, συνεχίζει να βρίσκεται στο κατόπι της Malina, ενώ όταν τελικά την πιάνει, αυτό είναι που δημιουργεί την ηλιακή έκλειψη...

Βλέπουμε εδώ την άρρηκτη σχέση ήλιου και σελήνης, καθώς και οι δύο αποτελούν πηγές φωτός διαφορετικής βέβαια ισχύος. Το όνομά της ετυμολογείται από το σέλας, δηλαδή φως. Στην ελληνική μυθολογία η Σελήνη, ή Μην (από τη σεληνιακή μηνολόγηση) ή Πασιφάη (στη Λακωνία), ήταν τιτάνας. Σύμφωνα με τη Ησιόδεια Θεογονία η Σελήνη είναι κόρη του Υπερίωνα και της Θείας, αδελφή της Ηούς (Αυγής), και του Ηλίου, ο οποίος τη φωτίζει αιώνια λόγω της αδελφότητάς τους.

Απεικονίζεται συνήθως ως θηλυκή μορφή με μία ημισέληνο ως στέμμα και έφιππη ή οδηγώντας άρμα με φτερωτούς ίππους. Άλλοτε οι περιγραφές την θέλουν να οδηγεί μια αγέλη βοδιών, το δε στέμμα σε ημισεληνιακό σχήμα να συσχετίζεται με τα κέρατα του ταύρου. Διασχίζει κυκλικά τον ουρανό όμοια με τον αδελφό της, πάνω σε άρμα που σέρνουν δύο ημίονοι ή ταύροι, κατά το ένα μέρος τους λευκοί και κατά το άλλο μαύροι. Ο αποσυμβολισμός αυτού: μόνο η μία πλευρά της σεληνιακής επιφάνειας φωτίζεται από το ηλιακό φως, η άλλη παραμένει σκοτεινή.

Στο θεολογικό και συμβολικό επίπεδο, η Θεά Σελήνη αποτελεί τη θηλυκή αρχή της δημιουργίας του Κόσμου, καθώς και μια είσοδο στην απόκρυφη φύση της ανθρωπότητας και του Σύμπαντος, προς εκείνο δηλαδή που μένει άφατο, αόρατο στην συνηθισμένη θέαση της Φύσεως. Υπό αυτή την έννοια θεωρείται ότι στοιχειώνει άμεσα το φαντασιακό και το υποσυνείδητο.

Αποτελεί επίσης η Σελήνη τη σελασφόρο εικόνα του κυκλικού χρόνου, είναι δηλαδή μία μικρογραφία της ροής του παντός. Κάθε τέλος μια νέα αρχή. Οι άπειρες νέες σελήνες συμβολίζουν τα άπειρα χρονικά σημεία του κάθε πέρατος που αυτομάτως σηματοδοτεί μία νέα αρχή. Η σκοτεινή σελήνη επιτρέπει σε όλες τις ενέργειες να κατακαθίσουν και να ηρεμήσουν. Το σύμπαν αποχωρίζεται το νεκρό παλαιό και ξεκινάει ξανά παίρνοντας το επόμενο νέο. Ο ίδιος κύκλος με τα ανθρώπινα γυναικεία έμμηνα και ο ίδιος συμβολισμός.

Οι άπειρες πανσέληνοι από την άλλη, συμβολίζουν τα άπειρα χρονικά σημεία της κορύφωσης των ενεργειών στο συμπαντικό μάξιμουμ. Στην αθηναϊκή της λατρεία προσέφεραν σπονδές καθαρού ύδατος και μικρούς άρτους σε σχήμα ημισελήνου (σελήνιοι πλακούντες). Ιερό χρώμα της το ασημένιο και το λευκό, και ιερό της μέταλλο ο άργυρος.

Από τη στιγμή που ο ήλιος και η σελήνη αστρονομικά ρυθμίζουν τον πλανήτη γη, γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι οι θέσεις και κινήσεις του επηρεάζουν απόλυτα τα έμβια όντα (από παλίρροιες μέχρι αστρολογικές προβλέψεις)

Στον Τεκτονισμό η παρουσία και σημασία του Ηλίου είναι παραπάνω από εμφανής. Η εικόνα του Ήλιου υπάρχει στο διακοσμητικό έμβλημα στις Τεκτονικές Στοές και στις τεκτονικές ενδυμασίες. Είναι το κεντρικό στοιχείο στις ποδιές και χρησιμοποιείται ως σύμβολο σε περιδέραια για τελετές

Το συμβολικό νόημα του ήλιου είναι πολύ γνωστό στους πεφωτισμένους και φιλομαθείς Ελευθεροτέκτονες και όπως ο πραγματικός ήλιος βρίσκεται στο κέντρο του Σύμπαντος, έτσι και ο συμβολικός ήλιος βρίσκεται στο κέντρο του αληθούς Τεκτονισμού. Όλοι ξέρουμε ότι ο ήλιος είναι πηγή φωτός, η αιτία των εποχών, των εναλλαγών της μέρας και της νύχτας, ο γονιός της βλάστησης, ο φίλος του ανθρώπου· εξ ου και μόνο ο επιστήμονας Ελευθεροτέκτων γνωρίζει γιατί βρίσκεται στο κέντρο αυτής της όμορφης αίθουσας.”

Ο Μέγας Αρχιτέκτων του Σύμπαντος δημιουργώντας τον Ήλιο, νομοθέτησε την ουράνια τάξη και διαχώρισε το Φως από το σκότος και την ημέρα από την νύχτα. Αποτέλεσμα αυτής της Θείας εντολής, είναι η εμφάνιση στο στερέωμα του ζωοδότη ηλίου, Ο πρωτόγονος άνθρωπος, με την πρωταρχική δομή σκέψης, ανίσχυρος να συλλάβει και να κατανοήσει την εναλλαγή των θέσεων θερμότητας και ψύχους, φωτός και σκότους, ημέρας και νυκτός, θεοποίησε τον ήλιο, όπως και όλα τα ανεξήγητα και δυσερμήνευτα σε αυτόν φαινόμενα.

Έτσι, εάν η ημερησία ανατολή του άστρου της ημέρας χαιρετιζόταν από όλους τους πρωτογόνους ανθρώπους ως κοινή εμπειρία, η παρατήρηση των τροπών του ήλιου απετέλεσε μέγα σταθμό στην κατάκτηση της Γνώσης και από αυτήν ξεκίνησε ο εορτασμός των Ηλιοστασίων, εορτασμός συνδεδεμένος με τον ελευθεροτεκτονισμό.

- Η λέξη Ηλιοστάσιο σχηματίστηκε, όταν οι άνθρωποι διαπίστωσαν ότι ο ήλιος φαίνεται στάσιμος (ιστάμενος) κατά τη στιγμή της μεγίστης αποκλίσεως του προς βορρά του Ισημερινού (οπότε έχουμε το Χειμερινό Ηλιοστάσιο) και κατά τη στιγμή της μεγίστης νότιας αποκλίσεως (οπότε έχουμε το Θερινό Ηλιοστάσιο). Τα φυσικά φαινόμενα, που παρουσιάζονται στο μεταξύ των δύο ηλιοστασίων χρονικό

διάστημα, υπήρξαν το ερέθισμα του ανθρωπίνου πνεύματος στην αναζήτηση της υπέρτερης Δύναμης, η οποία κινεί και καθορίζει τη ζωή.

Στην πρωτόγονη πνευματική του κατάσταση ο άνθρωπος τρέμει την μακρόχρονη εξαφάνιση του ηλίου και την ταυτόχρονη επικράτηση του σκότους, του ψύχους και όλων των φυσικών στοιχείων που εξαφανίζουν την εικόνα της ζωής επί της γης. Η εξαφάνιση του ήλιου ισοδυναμεί με θάνατο, κάτι που ο κοινός ανθρώπινος νους τρέμει και καταλαμβάνεται από δέος. Γεννάται τότε μέσα του η ανάγκη να αναζητήσει προστασία από το ζωοδότη ήλιο, τον οποίο παρακαλεί να μην αποτρέψει το πρόσωπό του αλλά να συνεχίσει την ζωογόνο παρουσία και ευλογία του επί της γης.

Έτσι, το χειμερινό ηλιοστάσιο γίνεται γενεσιουργός δύναμις, τόσον της ιδέας περί υπάρξεως υπέρτερης δύναμης, από την οποία και μόνο εξαρτάται ο άνθρωπος, όσο και της προσπάθειάς του για περαιτέρω εξέλιξη του πνεύματός του, για πληρεστέρα κατανόηση της υπέρτατης αυτής δύναμης. Ταυτοχρόνως οι επικλήσεις του ανθρώπου, όπως παραμένει στο στερέωμα ο ήλιος και να μη του στερήσει τα αγαθά που του παρέχει, δημιουργεί το κατάλληλο κλίμα, για την καθιέρωση της λατρείας του υπέρτατου Όντος, δοθέντος ότι οι παρακλήσεις τείνουν προς τον Δημιουργό του υπέρλαμπρου άστρου και όχι προς το δημιούργημά του.

Το θερινό εξ άλλου ηλιοστάσιο, με την επανεμφάνιση του άστρου της ημέρας, τη συντριβή του λευκού θανάτου, του χειμώνα, την επαναβλάστηση μετά την εαρινή ισημερία, την ανθοφορία της ανοίξεως και τέλος την καρποφορία και τη συγκομιδή, δίδει συμβολικά ανάγλυφη την έννοια και την αντίληψη της κατανικήσεως του θανάτου, του άφθартου της ζωής και συνεπώς της αιωνιότητας, κατ' επέκταση και της αθανασίας.

Έτσι ο Τεκτονισμός, πιστός θαυμαστής των μεγάλων μυστηρίων της φύσεως καθιέρωσε εθιμικώς τον εορτασμό των δύο αυτών ηλιοστασίων και προσέδωσε στις εορτές αυτές τεραστία αλληγορική κατά τη μορφή και φιλοσοφική κατά την έννοια και το σκοπό σημασία. Τις κατέταξε μάλιστα μεταξύ των αρχαιοτέρων τελετών, οι οποίες αφιερώθηκαν ανέκαθεν από τους μύστες και φιλοσόφους, η μεν του χειμερινού ηλιοστασίου στην ελπίδα, η δε του θερινού στην ευγνωμοσύνη. •

Οι τέκτονες βαδίζοντας, ή μάλλον ανεβαίνοντας, τον καθημερινό συνεχή και δύσκολο δρόμο της αυτοβελτίωσης, της ανιδιοτέλειας, της αυταπάρνησης και της προσφοράς, διδάσκονται από τα φαινόμενα, από την αρμονία του Σύμπαντος, την μαθηματική αρμονία των αποστάσεων και των κινήσεων του ήλιου, της σελήνης και του σύμπαντος κόσμου. Ο β' επόπτης ενημερώνει ότι η θέση του βρίσκεται στη μεσημβρία, για να μελετά το μεσουράνημα του ηλίου και να μπορεί να ρυθμίσει την εργασία των μελών. Ο Α' επόπτης κάθεται στη Δύση, στο τέλος, ώστε να ελέγχει αν ο κάθε τέκτων έλαβε τη μισθοδοσία του. Ο Σεβάσμιος, από την Ανατολή, ξεκινά τις εργασίες, δίνει το φως, λάμπει με την παρουσία του το Ναό. Ο ήλιος, το μεσουράνημά του, η δύση του καθορίζουν την έναρξη, τη λήξη των εργασιών, το τυπικό και εν γένει τη ζωή του τέκτονα, εντός και εκτός Στοάς. Το φως, το αιώνιο φως τον συντροφεύει, τον βελτιώνει και τον ανεβάζει σε ακόμα ανώτερο επίπεδο.

Και είπον.